

İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Çalışmalarında Kullandıkları Sözcüklerin Türleri Üzerine Bir Değerlendirme¹

An Evaluation of the Word Classes Primary School Fourth-Grade Students Use in Their Writing Practices

Esra SEVER, *Bülent Ecevit Üniversitesi Ahmet Erdoğan SHMYO*, esrasever.55@gmail.com
Ezgi ÇETİNKAYA ÖZDEMİR, *Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, ezgicetinkaya1990@gmail.com

Öz. Bu çalışmada, dördüncü sınıf Türkçe ders kitabındaki “Sağlık ve Çevre” ile “Değerler” temalarına ait metinler işlendikten sonra belirlenen konulara ilişkin yazma etkinlikleriyle öğrencilerin yazılı bir ürün ortaya koymaları sağlanmıştır; ardından bu yazılı ürünlerde kullandıkları sözcük türlerindeki çeşitliliğin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Zonguldak’ta bir devlet okulunda öğrenim gören toplam 28 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Temalarda yer alan sekiz metinle ilgili her hafta yazma çalışması yaptırılmış ve toplam 228 yazılı anlatım çalışması elde edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Öğrencilerin yazdıkları metinler bilgisayar ortamına aktarılmış, Simple Concordance Program 4.07 programı ile her bir öğrencinin sözcük listeleri oluşturulmuştur. Çalışma sonucunda; “Sağlık ve Çevre” teması ile ilgili yazılı anlatım çalışmasında kız ve erkek öğrencilerin sözcük türlerinde isim, fiil ve sıfatı daha çok kullandığı tespit edilmiştir. “Değerlerimiz” teması ile ilgili yazılı anlatım çalışmasında ise kız öğrencilerin sözcük türlerinden isim, fiil ve zamiri; erkek öğrencilerin isim, fiil ve zarfı daha fazla kullandığı belirlenmiştir. Sekiz ayrı sözcük türündeki toplam sözcük sayılarına bakıldığında iki temada da kız öğrencilerin lehine bir fark vardır.

Anahtar Sözcükler: Dördüncü sınıf, yazılı anlatım, sözcük sıklığı, sözcük türü

Abstract. In this study, the texts of Health and Environment and Our Values themes in the fourth-grade Turkish textbook were studied and students performed writing practices regarding these themes. Designed as a descriptive survey study, this research aims to investigate the variety of word classes in their texts during writing practices. 28 fourth-grade students from a public school in Zonguldak participated in the study. Writing practices regarding eight texts included in the themes were conducted each week and 228 texts were obtained during the study. Content analysis was used to analyze the data. The students’ texts were digitalized and word lists were created for each student using the Simple Concordance Program 4.07 software. The results indicated that the participants use noun, verb, and adjective more among the word classes in the writing practices regarding the Health and Environment theme. In the writing practices regarding the Our Values theme, the female students were found to use noun, verb, and pronoun more among the word classes and the male students were found to use noun, verb, and adverb more among word classes. Considering the number of words used in the eight different word classes, a difference was determined in favor of females in both themes.

Keywords: Primary school, writing, word frequency, word class

¹ Bu çalışma 15. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu’nda, 11-14 Mayıs 2016 tarihinde “İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Çalışmalarında Kullandıkları Kelimelerin Türleri Üzerine Bir Değerlendirme” başlığıyla sözlü olarak sunulmuştur.

SUMMARY

Purpose and Significance

Writing, a basic linguistic skill, greatly contributes to vocabulary development and can be described as the written expression of feelings, thoughts, and knowledge in the mind (Şahin, 2012). In this study, the texts of Health and Environment and Values themes in a fourth-grade Turkish textbook were studied and students performed creative writing practices regarding these themes. This study aims to investigate the variety of word classes in the students' texts during the writing practices. The ability to express oneself in the written form, one of the objectives of the primary school Turkish curriculum, has a profound effect on vocabulary development. Therefore, it is of critical significance to focus on vocabulary development during the primary education along with teaching practices carried out in elementary school.

Methodology

In this descriptive survey study, 28 fourth-grade students from a public school in Zonguldak comprised the participants. Writing practices regarding eight texts included in the themes were conducted each week and a total of 228 texts were obtained during the study. Content analysis was used to analyze the data. The students' texts were digitalized and word lists were created for each student using the Simple Concordance Program 4.07 software.

Results

It was determined that the participants use noun, verb, and adjective more among the word classes in writing practices regarding the Health and Environment theme. In writing practices regarding the Our Values theme, the female students were found to use noun, verb, and pronoun more among the word classes and the male students were found to use noun, verb, and adverb more among the word classes. Considering the number of words used in the eight different word classes, a difference was determined in favor of females in both themes. The male students were found to use more words in the exclamation word class merely in the writing practices regarding the Our Values theme. Considering the number of students' words in each theme, the female students wrote a total of 8447 words of which 1418 were different in the writing practices regarding the Health and Environment theme, while the male students wrote a total of 5904 of which 1038 were different. In the writing practices regarding the Our Values theme, the female students wrote a total of 8310 words of which 1417 were different, while the male students wrote a total of 5219 of which 1189 were different. When the total number of words and different words were examined according to gender, the female students wrote a total of 16294 words of which 2452 were different, while the male students wrote a total of 10888 words of which 1911 were different. A significant difference was found in favor of the female students in terms of both the total number of words and different words written in the writing practices regarding both themes. Considering the word frequencies, the frequency of the female students' words ranges between 1 and 351 and the frequency of the male students' words ranges between 1 and 252 in the Health and Environment theme. The frequency of the female students' words ranged between 1 and 344 and the frequency of the male students' words ranged between 1 and 168 in the Health and Environment theme.

Discussion and Conclusions

The results revealed that the primary school fourth-grade students are inadequate in terms of using different words, do not sufficiently use other word classes than noun and verb, and have a superficial vocabulary. Conducting literature-based activities that provide students with a rich vocabulary, preparing word lists according to each grade level, and including these lists in the Turkish curriculum are recommended.

GİRİŞ

Türk Dil Kurumu'na göre "insanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için sözcüklerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan" olarak tanımlanan dil, Güneş'e (2013:21) göre "insanların duygu, düşünce ve gözlemlerini işaret veya sözcüklerle paylaştıkları bir sistem" olarak tanımlanmıştır. Erdem ve Çelik' e (2011) göre dil, bir sistemler bütünüdür. Bu sistemde görevli pek çok öge vardır. Bu öğelerin bir araya geliş şeklini düzenleyen ve bunların bir sistemde anlamlı birer birim olmasını sağlayan dil bilgisidir. Dil bilgisi, dildeki bu sistemliliği ortaya koymayı hedefleyen bir çalışma alanıdır. Göğüş'e (1978:337) göre dil bilgisi "bir dilin sesleri, sözcük türleri, bunların yapıları, cümle olarak dizilimleri ve cümle içindeki görevleri, çekimleriyle ilgili kuralları inceleyen bir dil bilimi dalı" olarak tanımlanırken Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük'te ise "bir dilin ses, biçim ve cümle yapısını inceleyip kurallarını tespit eden bilim, gramer" olarak ifade edilmiştir. Encyclopedic Dictionary of Linguistics (Dil Ansiklopedi Sözlüğü)'in verdiği dil bilgisi tanımları ise şöyledir:

- "Morfolojik kategori ve şekilleri sistematize eden, sentaktik kategoriler oluşturan ve sözcük yapısının anlamını veren dil bilgisidir."

- "Bir dilin yapısını araştıran, onun organizasyon düzeyini belirleyen, onu kategorize edip diğer alanlarla ilişkisini sağlayan dil bilim alanıdır."

Gramer terimi, gramatikal kategorilerin fonksiyonlarını ve sözlük gramerini tanımlamakta kullanılır (Meskhi, 2002, s.4; akt. Erdem ve Çelik, 2011).

Dil bilgisi öğretimi sürecinde Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük'e göre "anlamlı ses ve ses birliği" olarak ifade edilen sözcük kavramı önemli bir rol oynamaktadır. Bireyin sahip olduğu sözcükler, birey için gerekli olan anlama ve anlatmayı gerektiren becerileri önemli ölçüde desteklemekte ve birey için bir zenginlik oluşturmaktadır. Geniş bir söz varlığına sahip olan bireylerin dört temel dil becerisi olan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinde başarılı olacağı ve öğrenecekleri sözcüklerle ilgili farklı öğrenme alanlarında anlama ve anlatma becerilerine ilişkin sorun yaşamayacakları söylenebilir. Ayrıca bireyler, anlamını bildikleri sözcükleri yazılı anlatım çalışmalarında farklı görevlerde kullanarak anlatımlarına çeşitlilik katabilirler. Öz (2001:259) ilköğretim okulunda, Türkçe dersleriyle öğrencilerin konuşma, yazma, okuma ve dinleme yönlerinden gelişmeleri ve gerekli alışkanlıkları, becerileri kazanmaları istenildiğine göre dil bilgisi öğretimi; kendi başına bir amaç değil, ancak amaca varabilmek için yararlanılacak dille ilgili, bir çalışma alanıdır. Çocuk, okula gelinceye kadar dili kullanmayı becerebilmektedir. Dil bilgisinin bu devredeki yardımı, çocuğun farkında olmadan kullandığı birtakım kuralları sezmesi yoluyla dili kullanmada güven kazanması; dil becerilerini kazanmada kendi kendisini kontrol imkânını kazanması şeklinde kullanma ile ilgili alışkanlıklar, beceriler kazanmasıdır.

Karatay'a (2007) göre insanın düşünce dünyasını saran simgeler ve onların yerini tutan sözcükler, sözlü ve yazılı iletişim sürecinde düşünme, kavrama, karar verme ve tepkide bulunma gibi süreçleri harekete geçirmektedir. Başka bir deyişle sözcükler, günlük hayatta yazılı ve sözlü iletişimin olmazsa olmazlarıdır. Düşünme süreçlerinin, anlama ve anlatma temel dil becerilerinin etkin kullanımı, sözcük dağarcığına bağlıdır. Karadağ ve Kurudayıoğlu (2010) sözcük dağarcığının geliştirilmesi ile ilgili olarak her sınıf düzeyi için hazırlanan ders kitaplarında toplam ve farklı sözcük sayılarının kontrol altında tutulması, sınıf düzeyleri arasında toplam ve farklı sözcük artış oranlarına dikkat edilmesi, sınıf düzeyi arttıkça toplam ve farklı sözcük artışının dereceli olarak gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Karadağ ve Kurudayıoğlu, kitapların yazımında öğrencilerin sözcük dağarcığının göz önünde bulundurulmasını ve farklı yayınevlerince hazırlanan ders kitaplarında aynı düzeydeki öğrencilere ortak bir sözcük dağarcığı kazandırma stratejisi olması gerektiğini vurgulamıştır.

Türkçede sözcük türlerinin sınıflandırılması ile ilgili tartışmalar devam etmektedir ve tek bir sınıflama bulunmamaktadır. Türkçe Sözlük'te sözcük türü, "Yapı, kavram, görev bakımından aralarındaki benzerliğe göre ayrılmış bulunan sözcük türlerinden her biri, sözcük türü: Türkçede sekiz sözcük türü vardır: isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç, ünlem, fiil" şeklinde ifade edilmiştir.

Türkçedeki sözcük türleri konusu üzerine hazırlanan eserde, öncelikle sözcükler, "ad soylular" ve "eylem soylular" olarak ikiye ayrılmış, daha sonra bunlar da kendi arasında tasnif edilmiştir. "sıfat", "belirteç", "adıl", "ilgeç", "bağlaç", "ünlem" ad soylu sözcükler grubunda yer

alırken, “eylem” ve “eylemsi”ler de eylem soylu sözcükler grubunda değerlendirilmiştir (Yener, 2007; akt. Aksan, 1983).

Delice (2012) ise sözcük türlerini “sözlüksel anlamlı sözcükler” ve “dil bilgisel anlamlı sözcükler” başlıkları altında toplam on sözcük türüyle ortaya koymuştur. Ona göre, yaratıcılığımız ve yeteneğimiz ne kadar iyi olursa olsun kuracağımız bir cümlede ancak on farklı dizisel öge bulunabilecektir. Değişik bir ifadeyle, Türkçede kurulabilecek tüm cümleler, on sözcük türü kullanılarak oluşturulacaktır: “isim”, “zamir”, “sıfat”, “zarf”, “asıl fiil”; “yardımcı fiil”, “bağlama edatı”, “çekim edatı”, “ünlem edatı” ve “pekiştirme edatı”.

Geleneksel dil bilgisinde sözlük anlamlı sözcüğe anlamlı; dil bilgisel anlamlı sözcüğe görevli sözcük denmekte ve görevli sözcük de “*Tek başlarına anlamı olmayan ancak cümle içinde anlam kazanan sözcükler*” şeklinde tanımlanmaktadır; ancak her sözcüğün cümleye kattığı mutlaka bir anlam farkı olduğu için anlamsız sözcükten bahsetmek ve o doğrultuda bir başlık açmak doğru değildir (Delice, 2012). Sözcük türlerini değerlendirmedeki ölçütümüz Türkçenin kendi iç yapısı olmalıdır. Bu iç yapıya uygun söz-söz ilişkileri ortaya çıkarılmalıdır. Bu ilişkiler bize sözcüğün sınıfını ve diğer sözcüklerle ilişkisinden doğacak görevini (fonksiyon, işlev) verecektir ki ancak bu şekilde sağlıklı bir sınıflandırma yapılabilir (Yener, 2007). Yapılan çalışmalar (Atabay ve diğ., 2003; Yener, 2007; Delice, 2012) incelendiğinde sözcük türleri farklı görüşlerin olduğu ve tek bir sınıflandırmanın olmadığı görülmektedir.

Söz varlığının gelişmesine büyük katkı sağlayan ve temel dil becerilerinden biri olan yazma; zihindeki duygu, düşünce ve bilgilerin yazılı olarak ifade edilmesi şeklinde tanımlanabilir (Şahin, 2012). Etkili bir yazılı anlatım süreci Tompkins (1998) ve Onozawa (2010) tarafından beş aşamada ele alınmıştır. Bu aşamalar; yazım öncesi hazırlık, taslak oluşturma, gözden geçirip düzelterek yazma, düzenleme, yayımlama ve paylaşımdır. Bu sürecin her aşamasında bireyin söz varlığının önemli bir etken olduğu bilinmektedir.

Temel dil becerilerinin etkili kullanımında önemli bir yere sahip olan söz varlığına ilişkin alanyazında yapılan çalışmalar incelendiğinde; Kurudayıoğlu (2005), Türkiye genelinde yedi farklı bölgeden topladığı verileri inceleyerek ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin, söz varlığını incelemiş, kullanılan sözcüklerin sıklık ve yaygınlıklarını belirlemiştir. Elde ettiği verileri ayrıca ders kitaplarında geçen sözcüklerle karşılaştırmıştır. Özbay, Büyükkiz ve Uyar (2011), ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin söz varlığını cinsiyet, sosyoekonomik düzey, Türkçe dersi notları, okul öncesi eğitim almış olma, boş zamanlarında kitap okuma değişkenleri açısından incelemişlerdir. Buna benzer başka bir çalışma Uslu Üstten (2014) tarafından yapılan ve ortaokul öğrencilerinin yazma çalışmalarında kullandıkları sözcük türlerini inceleyen bir çalışmadır. Çer ve Ağrelim (2016) ise, 6., 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerini söz varlığı ve sözcük sıklığı dağılımı açısından inceleyen betimsel nitelikte bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. İpek Eğilmez (2010) tez çalışmasında, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin ders kitapları aracılığıyla kazandıkları söz varlığını yazma çalışmalarına yansıtma durumlarını ele almıştır.

Literatürde yazılı anlatım çalışmaları incelendiğinde, kız ve erkek öğrencilerin kullandığı toplam sözcük ve farklı sözcük sayıları arasında kızlar lehine bir durum söz konusudur. Başpınar (2008) çalışmasında, cinsiyet açısından kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla farklı kelime kullandığını belirtmiştir. Uslu Üstten (2014), 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları toplam sözcük ve farklı sözcük sayısını cinsiyete göre değerlendirildiğinde, kız öğrencilerin daha fazla sözcük kullandığını ve farklı sözcük sayısının da erkeklerden fazla olduğunu ifade etmiştir. Martin (2017) çalışmasında, kadınların en az 50’li yaşların sonuna kadar daha çeşitli sözdizimsel yapılar kullandığını belirtmiştir.

İlkokul düzeyine bakıldığında bu konuda yapılmış çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Bu çalışmada, dördüncü sınıf Türkçe ders kitabındaki “Sağlık ve Çevre” ile “Değerler” temalarına ait metinler işlendikten sonra belirlenen konulara ilişkin yazma etkinlikleriyle öğrencilerin yazılı bir ürün ortaya koymaları sağlanmıştır; ardından bu yazılı ürünlerde kullandıkları sözcük türlerindeki çeşitliliğin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi “İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi “Sağlık ve Çevre” ile “Değerler” temaları kapsamında oluşturduğu yazılı anlatım çalışmalarında kullandıkları sözcük türleri, toplam ve farklı sözcük kullanımı cinsiyet değişkenine

göre farklılık göstermekte midir?” şeklinde oluşturulmuştur. Problem cümlesi kapsamında oluşturulan alt problemler ise şöyledir:

1. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin “Sağlık ve Çevre” ile “Değerler” temaları kapsamında oluşturduğu yazılı anlatım çalışmalarında kullandıkları sözcük türü, toplam sözcük ve farklı sözcük sayısı ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin “Sağlık ve Çevre” ile “Değerler” temaları kapsamında oluşturduğu yazılı anlatım çalışmalarında kullandıkları toplam sözcük sayısı ve farklı sözcük sayısı ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizi açıklanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010). Tarama modeli araştırmalarda, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşleri, ilgi, beceri, yetenek ve tutum vb. özellikleri kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanır (Fraenkel ve Wallen, 2006). Betimsel araştırmalarda amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış şekilde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce dizgesel ve açık bir biçimde belirtilir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır, yorumlanır ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Uygun örneklemede, zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklem kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilir (Büyüköztürk ve diğ., 2011). Uygun örnekleme yönteminde araştırmacı çalışma yapacağı örnekleme maliyet, zaman ve kolay ulaşılabilirlik gibi değişkenleri göz önüne alarak belirler (Cohen, Manion ve Morrison, 2007:109). Bu yüzden çalışma grubu Zonguldak'ta bir devlet okulunda 2012-2013 eğitim öğretim yılında öğrenim gören toplam 28 dördüncü sınıf öğrencisidir. Araştırmanın % 53,62'sini kız öğrenciler; % 46,4'ünü erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Veriler 2012 – 2013 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında toplanmıştır. Öğretmen tarafından işlenmemiş Türkçe ders kitabında yer alan iki tema sırasıyla çalışmaya dâhil edilmiştir. Uygulamalar, haftada iki ders saatinde gerçekleştirilmiştir. “Sağlık ve Çevre” ve “Değerler” temaları altında yer alan metinler işlendikten ve etkinlikler yapıldıktan sonra metnin konusu biraz daha genişletilerek öğrencilerden işlenen metin ile ilgili yazılı bir ürün ortaya koymaları istenmiştir. Sekiz hafta sonunda iki tema ile ilgili yirmi sekiz öğrenciye ait toplam 228 yazılı anlatım çalışması elde edilmiştir.

Tablo 1: Temalarda Yer Alan Metinlerin İsimleri

Sağlık ve Çevre Teması	Değerler Teması
Elma Ağacı	Niçin Deprem Oluyor?
Dumanlı Baca	Dost Irmak
Haydi Süngere	Kızılay
Mavi Mini ve Pembe Pini	Yangın

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Öğrencilerin yazdıkları metinler bilgisayar ortamına aktarılmış, Simple Concordance Program 4.07 programı ile her bir öğrencinin sözcük listeleri oluşturulmuştur. Listelerde yer alan sözcüklerin cümle içerisinde bulundukları yere göre

sözcük türü sınıflaması yapılmıştır. Daha sonra öğrencilerin kullandıkları sözcük türlerinin cinsiyete göre benzer ve farklılıkları belirlenmiştir. Tüm sözcükler kök veya gövde biçimleri ile incelenmiştir. Aynı yazılan birleşik sözcükler, özel isimler ve sayılar tek sözcük kabul edilmiş; ayrıca sayı ve rakamlar yazı ile belirtilmiştir. Fiilimsiler ise cümledeki görevlerine göre tasnif edilmiştir. Birden fazla sözcükten meydana gelen sözcükler, bilgisayarın tek sözcük olarak algılayabilmesi için "+" (ör: yardımcı+ol-, telaşlı+telaşlı, seve+seve) işareti kullanılarak yazılmıştır. Sözcükler bilgisayar ortamına aktarılırken sonlarına; isim olanlar için (i), fiil olanlar için (f), sıfat olanlar için (s), zamir olanlar için (zm) ve zarf olanlar için (zr) yazılmıştır. İki kelimeler tek sözcük olarak ve cümledeki görevine göre uygun sözcük türüne yazılmıştır.

BULGU VE YORUMLAR

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi: "İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin 'Sağlık ve Çevre' ile 'Değerler' temaları kapsamında oluşturduğu yazılı anlatım çalışmalarında kullandıkları sözcük türü ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde belirlenmiştir. Aşağıda bu alt probleme ilişkin tablo ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin "Sağlık ve Çevre" ile "Değerler" Temaları Kapsamında Yazılı Anlatım Çalışmalarında Kullandıkları Sözcük Türlerine İlişkin Bulgular

4. Sınıf	Sağlık ve Çevre		Değerlerimiz	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek
İsim	2704	2195	2709	1932
Fiil	2115	1586	1819	1071
Sıfat	1051	763	722	594
Zamir	797	478	1107	550
Zarf	905	384	1086	597
Bağlaç	585	369	677	322
Edat	267	117	146	96
Ünlem	23	12	44	57

Tabloda 2'de "Sağlık ve Çevre" teması kapsamında oluşturulan yazılı anlatım çalışmalarına ilişkin veriler incelendiğinde kız öğrencilerde ismin (2704), fiilin (2115) ve sıfatın (1051) toplam sözcük bakımından sözcük türleri içinde çok kullanıldığı; ünlem (23) ve edatın (267) en az kullanılan sözcük türleri olduğu görülmektedir. Erkek öğrenciler ise aynı şekilde ismin (2195), fiilin (1586) ve sıfatın (763) toplam sözcük bakımından sözcük türleri içinde çok kullanıldığı; ünlem (12) ve edatın (117) en az kullanılan sözcük türleri olduğu belirlenmiştir. Tabloda "Sağlık ve Çevre" teması ile ilgili yazılı anlatım çalışmalarında sekiz sözcük türü toplamı ayrı ayrı değerlendirildiğinde kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık görülmektedir. Uslu Üstten (2014) çalışmasında, 7. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları sözcük türlerinin başında isim geldiği belirtmiştir. Bu bulgu, yapılan çalışma ile benzerlik göstermektedir. Ishikawa (2015) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada, erkek öğrencilerin verilen konu hakkında bilgi sunmak için daha çok isim kullanmaya eğilimli olduğunu, kız öğrencilerin ise duyguları ifade etmeleri için daha çok zamir kullandığını ifade etmiştir. Uslu Üstten (2014) ve Ishikawa'nın (2015) araştırma bulguları bu çalışma ile benzerlik göstermektedir.

Tabloda "Değerler" teması kapsamında oluşturulan yazılı anlatım çalışmalarına ilişkin veriler incelendiğinde kız öğrencilerde ismin (2709), fiilin (1819) ve zaminin (1107) toplam sözcük bakımından sözcük türleri içinde çok kullanıldığı; ünlem (44) ve edatın (146) en az kullanılan sözcük türleri olduğu görülmektedir. Aynı temada erkek öğrencilerde ismin (1932), fiilin (1071) ve

zarfın (597) toplam sözcük bakımından sözcük türleri içinde çok kullanıldığı; ünlem (57) ve edatın (96) en az kullanılan sözcük türleri olduğu belirlenmiştir. Tabloda “değerlerimiz” teması ile ilgili yazılı anlatım çalışmalarında sekiz sözcük türü toplamı ayrı ayrı değerlendirildiğinde kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık görülmektedir. Çıplak (2005) araştırma sonunda 8. sınıf düzeyinde kız öğrencilerin kullandığı toplam sözcük sayısının erkek öğrencilerin kullandığı toplam sözcük sayısından daha fazla, erkek öğrencilerin kullandığı farklı sözcük sayısının ise kız öğrencilerin kullandığı farklı sözcük sayısından daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu, yapılan bu çalışma ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin “Sağlık ve Çevre” ve “Değerler” Temaları Kapsamında Yazılı Anlatım Çalışmalarında Kullandıkları Sözcük Sayısına İlişkin Bulgular

4. Sınıf	Sağlık ve Çevre		Değerlerimiz	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek
Toplam Sözcük	8447	5904	8310	5219
Farklı Sözcük	1418	1038	1417	1189
Farklı Sözcük / Toplam Sözcük	0,17	0,16	0,17	0,23
1 Sıklıklı Sözcük Sayısı ve Oranı	351	252	344	168
	%51,89	%55,73	%59,06	% 61,52

Tablo 3 incelendiğinde “Sağlık ve Çevre” teması kapsamında oluşturulan yazılı anlatım çalışmasında kız öğrenciler toplam 8447 sözcük ve 1418’ini farklı sözcük; erkek öğrenciler ise 5904 toplam sözcük, 1038’sini farklı sözcük kullanmıştır. Tabloda “Değerlerimiz” teması kapsamında oluşturulan yazılı anlatım çalışmasında kız öğrencilerin toplam 8310 sözcüğün 1417’sini farklı sözcük; erkek öğrencilerin ise toplam 5219 sözcüğün 1189’unu farklı sözcükler oluşturmaktadır. Bu verilerden kız öğrencilerin “Değerlerimiz” temasında (%59,06) “Sağlık ve Çevre” (%51,89) temasına göre farklı sözcük oranının daha yüksek olduğu; erkek öğrencilerin de “Değerlerimiz” temasında (%61,52) “Sağlık ve Çevre” temasına (%55,73) göre farklı sözcük oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Özbay, Büyükkiz ve Uyar (2011) ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin sözcük dağarcığı üzerine yaptıkları çalışmada kız öğrencilerin metin içinde bir kez kullanılan sözcük, farklı sözcük ve toplam sözcük sayılarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu belirlemiştir.

Tabloda “Sağlık ve Çevre” teması kapsamında oluşturulan yazılı anlatım çalışmasında kız öğrencilerin kullandıkları sözcüklerin sıklıkları 1 ile 351 arasında değiştiği görülmektedir. En sık kullanılan “de-” sözcüğü 351 defa tekrarlanmıştır. Kız öğrencilerin en sık kullandıkları ilk 10 sözcük ise şunlardır: *de- (351)*, *ve (261)*, *bir (231)*, *ben (196)*, *sonra (150)*, *o (117)*, *de (111)*, *ağaç (100)*, *git- (86)*, *çok (86)*. Aynı temada erkek öğrencilerin kullandıkları sözcüklerin sıklıkları 1 ile 252 arasında değişmektedir. En sık kullanılan “ve” sözcüğü 252 defa tekrarlanmıştır. Erkek öğrencilerin en sık kullandıkları ilk 10 sözcük ise şunlardır: *ve (252)*, *de- (188)*, *bir (174)*, *ben (123)*, *kaptan (89)*, *gel- (77)*, *git- (75)*, *ağaç (65)*, *ama (56)*, *sonra (55)*.

Tabloda “Değerlerimiz” teması kapsamında oluşturulan yazılı anlatım çalışmasında kız öğrencilerin kullandıkları sözcüklerin sıklıkları 1 ile 344 arasında değiştiği görülmektedir. En sık kullanılan “ben” sözcüğü 344 defa tekrar etmiştir. Kız öğrencilerin en sık kullandıkları ilk 10 sözcük şunlardır: *ben (344)*, *de- (331)*, *ve (294)*, *de (241)*, *bir (182)*, *çok (173)*, *sonra (163)*, *onlar (139)*, *ev (112)*, *anne (96)*. Aynı temada erkek öğrencilerin kullandıkları sözcüklerin sıklıkları 1 ile 168 arasında değişmektedir. En sık kullanılan “ben” sözcüğü 168 defa tekrarlanmıştır. Erkek öğrencilerin en sık kullandıkları ilk 10 sözcük ise şunlardır: *ben (168)*, *de- (161)*, *bir (151)*, *ve (143)*, *çok (84)*, *de (79)*, *çocuk (72)*, *gel- (68)*, *o (67-s)* *git- (66)*.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi: “İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin ‘Sağlık ve Çevre’ ile ‘Değerler’ temaları kapsamında oluşturduğu yazılı anlatım çalışmalarında kullandıkları toplam ve farklı sözcük sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Aşağıda bu alt probleme ilişkin tablo ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin “Sağlık ve Çevre” ile “Değerler” Temaları Kapsamında Yazılı Anlatım Çalışmalarında Kullandıkları Toplam ve Farklı Sözcük Sayısı ve Cinsiyete İlişkin Bulguları

4. Sınıf	Toplam Sözcük	Farklı Sözcük	Farklı Sözcük / Toplam Sözcük
Kız	16294	2452	% 0,15
Erkek	10888	1911	% 0,18
Toplam	27182	4363	% 0,16

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin dördüncü sınıf yazılı anlatım çalışmalarında kullandıkları toplam sözcük ve farklı sözcük sayısı cinsiyete göre değerlendirildiğinde kız öğrencilerin toplam 16294 sözcüğün 2452’sini farklı sözcükler; erkek öğrenciler ise toplam 10888 sözcüğün 1911’ini farklı sözcükler oluşturmaktadır. Tabloya göre kız öğrencilerin daha fazla sözcük kullandıkları ve farklı sözcük sayısının da erkeklerden fazla olduğu görülmektedir. Karahan (2007), 5. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki aktif sözcük dağarcığını incelediği çalışma sonucuna göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla ve daha çeşitli sözcük kullandığını belirtmiştir. Öğrenciler toplam 27182 sözcük ve 4363 farklı sözcük kullanmışlardır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara, bu bulgulara ilişkin tartışmalara ve önerilere yer verilmiştir.

Çalışmada iki temaya ait toplam 228 yazılı anlatım çalışması incelenmiştir. “Sağlık ve Çevre” teması ile ilgili yazılı anlatım çalışmasında kız ve erkek öğrencilerin sözcük türlerinde isim, fiil ve sıfatı daha çok kullandığı belirlenmiştir. “Değerlerimiz” teması ile ilgili yazılı anlatım çalışmasında ise kız öğrencilerin sözcük türlerinden isim, fiil ve zamiri; erkek öğrencilerin isim, fiil ve zarfı daha fazla kullandığı belirlenmiştir. Sekiz ayrı sözcük türündeki toplam sözcük sayılarına bakıldığında iki temada da kız öğrencilerin lehine bir fark vardır. Sadece “Değerlerimiz” temasında erkek öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarında kullandığı ünlem türündeki toplam sözcük, kız öğrencilerinkinden fazla olduğu belirlenmiştir. İki farklı tema ile ilgili yapılan yazılı anlatım çalışmalarında kız öğrencilerin hem toplam sözcük hem de farklı sözcük sayıları bakımından erkek öğrencilere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Çıplak (2005: 77) da kız öğrencilerin kullandığı toplam sözcük sayısının erkek öğrencilerin kullandığı toplam sözcük sayısından fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ünsal (2005)’ın yaptığı çalışmada ise sekizinci sınıftaki kız ve erkek öğrencilerin sözlü anlatımda kullandıkları sözcük sayılarına bakıldığında kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha fazla sözcük kullandıkları görülmüştür. Bu durum, kız öğrencilerin sözcük dağarcığının zenginliği ve yazdıkları metinlerin uzunluğuyla ilgilidir. Kız öğrencileri yazmaya daha uzun zaman ayırarak ortaya daha uzun metinler çıkarmaktadır.

Dördüncü sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım çalışmalarında kullandıkları toplam sözcük ve farklı sözcük sayısı cinsiyete göre değerlendirildiğinde kız öğrencilerin daha fazla sözcük kullandıkları ve farklı sözcük sayısının da erkeklerin kullandığı sözcük sayısından fazla olduğu görülmektedir. Özbay, Büyükkız ve Uyar (2011)’ın 7. sınıflar ile yaptıkları çalışmada sınıf düzeyi farklı olmasına karşın benzer sonuçlar görülmüştür. Kız öğrencilerin bir metinde kullandığı toplam sözcük sayısı (222,73), erkek öğrencilerin kullandığı toplam sözcük sayısından (167,80) fazladır. Kurudayıoğlu’nun yaptığı araştırma sonuçlarına göre 550 8. sınıf öğrencisi yazılı anlatımlarında toplam 57,744 sözcük, 5,035 farklı sözcük kullanmışlardır. Bu öğrencilerden her biri toplamda ortalama 105 sözcük ve yaklaşık 27 farklı sözcük yazmışlardır (2011:1804). Bu durum, kız öğrencilerinin sözcük dağarcığının zenginliğini ortaya koymaktadır.

Çalışma sonunda, kullanılan sözcük türleri değerlendirildiğinde; öğrencilerin isim ve fiil dışında diğer sözcük türlerini yeterli derecede kullanmadıkları ve erkek öğrencilerin toplam sözcük

ve farklı sözcük sayılarının kız öğrencilerden daha düşük olduğu görülmüştür. Çalışma bulguları dikkate alındığında şu önerilerde bulunulabilir:

- Öğrencilerin sözcük dağarcığının gelişimine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Öğrencileri farklı metin türleri ile karşı karşıya getirerek sözcük türlerinin çeşitliliği sağlanmalıdır.
- Öğrencilere, bir sözcüğün cümle içindeki yerine göre sözcük türü değişimi ile ilgili farkındalık kazandırılmalıdır.
- Öğrencilerin, toplam ve farklı sözcük kullanımını arttırmaya yönelik doğrudan öğretim, anlam analizi tablosu, sözcük ve kavram haritaları, venn şeması gibi farklı yöntem ve teknikler kullanılmalıdır.
- Öğrencilerin yazmaya daha uzun zaman ayırmasını sağlayabilecek drama, tiyatro gibi etkinliklerle yazma çalışmaları zenginleştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Başpınar, O. (2008). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin aktif kelime serveti üzerine bir araştırma (Manisa/Turgutlu ilçesi örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research Methods In Education* (Sixth edition). London: Routledge.
- Çer, E. ve Ağrelim Turhan H. (2016). 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerilerinin Sözvarlığı ve Sözcük Sıklığı Dağılımı Açısından İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 13 (36), 83-99.
- Çıplak, M. (2005). *Uşak Merkez İlköğretim 5., 8. ve 11. Sınıfların Yazılı Kelime Hazinesinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Erdem, İ., & Çelik, M. (2011). Dil Bilgisi Öğretim Yöntemi Üzerine Değerlendirmeler. *Turkish Studies*, 6(1), 1030-1041.
- Göğüş, B. (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe Yazın Eğitimi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ishikawa, Yk (2015). Gender Differences in Vocabulary Use in Essay Writing by University Students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 192, 593 – 600.
- İpek Eğilmez, N. (2010). *İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığının İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımına Aktarımı*. Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Karadağ, Ö. ve M. Kurdayıoğlu (2010). 2005 Türkçe Programına Göre Hazırlanmış İlköğretim Birinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarının Kelime Hazinesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27(27), 423-436.
- Karahan, A. (2007). *Uşak Ulubey ilçesi köy ilköğretim okulları 5. sınıfların yazılı anlatımlarındaki kelime servetinin belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Karatay, H. (2007). Kelime Öğretimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 141-153.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Kurdayıoğlu, M. (2005). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurdayıoğlu, M. (2011). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Değerlendirme. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6 (2), 1797-1808.
- Martin, F. (2017). Vocabulary, Grammar, Sex and Aging. *Cognitive Science*. 41(4), 950-975.
- Onozawa, Chieko. (2010). *A Study of the Process Writing Approach*. A Suggestion for an Eclectic Writing Approach. (Research Note).
- Öz, M. Fevzi (2001). *Uygulamalı Türkçe Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özbay, M., Büyükkiz, K. ve Uyar, Y. (2011). İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarındaki Kelime Hazinesi Üzerine Bir İnceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 149 – 173.
- Şahin, A. (2012). Bitişik Eğik Yazı Öğretiminde Karşılaşılan Problemler. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, (37)165, 167-178.
- TDK Güncel Sözlük. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts (Erişim Tarihi: 24.04.2015)
- Tompkins, G. E. (1998). *Language Arts: Content And Teaching Strategies*. Order Processing, Merrill, An Imprint Of Prentice Hall, PO Box 11071, Des Moines, IA 50336-1071.

- Uslu Üstten A. (2014). Ortaokul Öğrencilerinin Yazma Çalışmalarında Kullandıkları Kelimelerin Türleri Üzerine Bir Değerlendirme. *International Journal of Language Academy*, 2(3), 232-242.
- Ünsal, H. (2005). *İlköğretim 5. ve 8. Sınıflar İle Ortaöğretim 11. Sınıfların Sözlü Anlatımdaki Aktif Kelime Hazinesi / Afyon Merkez Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Yener, M. L. (2007). Türk Dilinde Sözcük Türleri Tasnifi Sorunu Üzerine. *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, 2(3), 607-623.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.